

ENTREVISTA

MANÉ ESPINOSA

Adolfo Sotelo, que acaba de publicar *De Cataluña y España: relaciones culturales y literarias, 1868-1960*, al pati de Lletres de la UB

JOSEP MASSOT
Barcelona

Adolfo Sotelo Vázquez, catedràtic d'Història de la Literatura Espanyola i degà de Filologia de la Universitat de Barcelona, acaba de publicar un estudi voluminós sobre un segle de relacions entre escriptors castellans i catalans, des de la Gloriosa (1868), fins als anys seixanta, sota la dictadura de Franco. No és un llibre amb tesi, sinó una recopilació d'estudis per autors, que fa emergir nombroses dades inèdites i reivindica figures com Yxart, Soler i Miquel o Alexandre Plana. L'autor posa fi a clixés incrustats en els dos bàndols de la polèmica Es-

“Barcelona ha estat clau en la cultura espanyola”

Adolfo Sotelo Vázquez, catedràtic i degà de Filologia de la UB

panya-Catalunya. Demostra que “si no es compta Barcelona, hi ha etapes senceres de la literatura espanyola que desapareixen” i que hi va haver escriptors en castellà que van donar suport a la cultura catalana.

Quins tòpics o falsedats aju-

da a aclarir, el seu llibre?

El meu llibre parteix del convenciment de la realitat espanyola com una realitat polifònica i aspira a mostrar mitjançant una sèrie d'il·luminacions al llarg d'un segle la importància de Barcelona, de les seves empreses editorials,

dels seus mitjans de comunicació (especialment de *La Vanguardia*, però també de *La Publicidad* de finals del XIX o de *Destino* durant la dictadura de Franco), etc., en l'articulació de la cultura i la literatura espanyola. Clarín, Pardo Bazán, Galdós, Unamuno, Azorín, Baroja editen els seus llibres a Barcelona. En un altre moment ho fan Cela, Delibes, Martín Gaité, Martín Santos... D'altra banda, sense el diàleg d'Oller i Galdós, Yxart i Clarín, Giner i Maragall, Unamuno i el modernisme, no s'entén la complexitat de la vida literària espanyola. Intel·lectuals i escriptors catalans (en català i en castellà) són fonamentals per al procés cultural i literari: Yxart, Soler i Miquel, Maragall, Pijoan, D'Ors, Alexandre Plana, Gaziell, Agustí... Els seus consensos i les seves dissensions *nodreixen* la vida cultural espanyola. El llibre parla a tot arreu d'aquestes relacions. Els qui acceptaven el català com una llengua de la mateixa entitat que el castellà van ser Menéndez Pelayo i Unamuno, però també Azorín, Gabriel Miró o, després, Cela i Delibes.

Una de les grans incomprensions es dona en el menyspreu de molts escriptors en castellà pel català com a llengua literària, fins i tot en plena onada zoliana i de reivindicació verista o realista, no entenen que els personatges d'Oller parlin en la seva llengua materna. En un moment d'ensorrament, la llengua era l'únic que quedava de l'imperi?

El cas de Pardo Bazán o el de Valle-Inclán és similar: sent ga-

llec mai no van entendre el català com a llengua de cultura moderna. Crec que era un reflex de la seva manera d'entendre el gallec. Per a d'altres com Enrique Díez Canedo i el mateix Juan Ramón Jiménez el català pertanyia per dret propi a la cultura moderna.

Quin paper van exercir intel·lectuals catalans en la recepció, difusió i modernització de la literatura en castellà?

La crítica literària barcelonina ocupa un lloc de privilegi en les lletres espanyoles: Yxart i el teatre de finals del segle XIX, Maragall o Perés i la nova literatura del segle XX, la figura excepcional d'Alexandre Plana, crític de *La Vanguardia* d'Unamuno, Baroja, Azorín, Valle-Inclán, Pérez de Ayala, Miró, Ortega, Juan Ramón... A partir del 1950 Antonio Vilanova des de *Destino* és el crític més preparat i el més lúcida de les lletres espanyoles, catalanes i universals. Menció a part mereixen els directors de *La Vanguardia* (Miquel dels Sants Oliver o *Gaziell*), que van incorporar firmes molt importants d'escriptors espanyols com Azorín o Jar-nés, o les tasques crítiques de Gómez de Baquero.

Es llegien els uns als altres?

Sí, sí. Va ser molt important la primera etapa de la revista *Cataluña*, promoguda per Prat de la Riba, que donava a conèixer els autors catalans en castellà.

Sembla que la història dicta que l'entesa entre castellans i catalans només es dona en situacions de ruptura (I República, desastre del 98, Guerra Civil, antifranquisme). És així?

No ho crec, el que passa és que la vida política de l'Estat espanyol és molt convulsa. És cert que la tensió entre centralisme i perifèria s'accentua en moments crítics, com el final del segle XIX. Com molt bé va advertir Rubén Darío a *España contemporánea* (1901), a la vida cultural madrilenya li faltava força i vigor, mentre que a Catalunya i, sobretot, a Barcelona, bategava amb ritmes europeus, cosmopolites.

Avui els uns i els altres tornen a estar d'esquena, tret de comptades excepcions, d'escriptors catalans en català entre els

REALITAT POLIFÒNICA

“La crítica literària barcelonina ocupa un lloc de privilegi en les lletres espanyoles”

MENYSPREU MUTU

“Les reflexions dels intel·lectuals semblen una marqueteria de consignes polítiques”

lectors castellanoparlants, com s'ha arribat a aquesta situació?

Per a les tasques de creació i per al compromís intel·lectual és necessària la independència, el sentit crític, l'anàlisi i l'avaluació justa. En el moment actual, tret d'excepcions, les reflexions intel·lectuals semblen una marqueteria de consignes polítiques explícites o tàcites. Com es pot afirmar, a Madrid, que Catalunya no és una nació? I a Barcelona que l'invariant de la vida catalana ha estat combatre Espanya? Pur esquematisme interessat.

FESTIVAL CASTELL PERALADA
www.festivalperalada.com
LA VANGUARDIA

04.AGO
CONCERT LÍRIC-SIMFÒNIC

Església del Carme - 20h
CONCERT RICHARD STRAUSS
Àngeles BLANCAS, soprano

04.AGO
INICI GIRA A ESPANYA

Auditori Parc del Castell - 22h
ORQUESTA BUENA VISTA SOCIAL CLUB® ADIÓS TOUR
Featuring Omara PORTUONDO, Eliades OCHOA, Guajiro MIRABAL, Barbarito TORRES, Jesús "AGUAJE" RAMOS

08-09.08 BALLET FLAMENCO SARA BARAS · 10.08 ANDREA MOTIS & JOAN CHAMORRO BIG BAND · 11.08 GLORIA GAYNOR LIVE
12.08 FLAUBERT & VOLTAIRE · 13.08 ROSARIO · 16.08 ELS AMICS DE LES ARTS

VENDA D'ENTRADES: www.festivalperalada.com - T. 902 37 47 37
taquilla@festivalperalada.com i també www.ticketmaster.es